

OKULLA BAŞLAYARKEN

Çocuğu 1.Sınıfa Başlayacak Velilere Tavsiyeler

HAZIRLAYAN:
DR. CİHANGİR UYGUN
UZMAN SINIF ÖĞRETMENİ

OKULA BAŞLARKEN

Çocuğu Birinci Sınıfa Başlayacak Velilerimizle Kısa Bir Sohbet

Meslek aşkımın, ideallerimin ve enerjimin kaynağı; biricik eşime ithafen...

Bu kitapçığın tüm hakları Cihanğir UYGUN'a aittir. İzinsiz çoğaltılması ve dağıtılmasında herhangi bir sakınca yoktur. Çocuğu Kahramanmaraş / Onikişubat Akedaş İlkokulunda birinci sınıfa başlayacak velilere yönelik hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİSİNİN ÖZELLİKLERİ.....	3
2.1. Fiziksel Özellikler.....	3
2.2. Zihinsel Özellikler.....	5
2.3. Ruhsal Özellikler.....	7
3. ÖĞRENME SÜREÇLERİ.....	8
3.1. Okuma Yazma Öğrenim Süreci.....	8
3.2. Matematik Öğrenim Süreci.....	9
3.3. Sosyal Gelişim Süreci.....	10
3.4. İletişim Becerilerinin Gelişimi.....	11
3.5. Oyun Alışkanlıklarının Gelişimi.....	12
4. TEKNOLOJİ KULLANIMI.....	14
5. MAHREMİYET EĞİTİMİ.....	15
6. OKULA UYUM VE OKUL KÜLTÜRÜ.....	15
7. VELİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI.....	17
7.1. Kaygı ve Beklentiler.....	17
7.2. Aşırı Korumacılık.....	18
7.3. Sorumluluk Yönetimi.....	18
7.4. Okula Karşı Tutum.....	20
7.5. Öğretmene Karşı Tutum.....	20
7.6. Çocuğa Karşı Tutum.....	22
8. AKRAN DAVRANIŞLARI.....	23
9. ÖZEL ÇOCUKLAR.....	25
10. AFET SONRASI DÖNEM İÇİN ÖNERİLER.....	26
11. SON SÖZ.....	28

1. GİRİŞ

Değerli velilerimiz;

Günümüz toplumunda temel ve değişmeyen en önemli gerçek "eğitim" kavramıdır. Doğduğumuz andan başlayarak öğrenme ihtiyacı artarak devam eder. Bu ihtiyaç her yaşta farklı bir boyut kazanır. Öğrenme kavramı herhangi bir bilginin işlenme ya da özümseme süreci olarak da ifade edilebileceği gibi asıl olarak bilinmeyene erişme ve bilinene dönüştürme sürecidir. Öğrenmenin en yoğun yaşandığı dönem olan çocukluk döneminde, özellikle de okul öncesi dönemde çocuklarımız temel yeterliliklerini daha çok sosyal yolla öğrenirler. 0-6 yaş olarak da adlandırdığımız bu dönemin en önemli görevi çocuğu okul dönemine hazırlamaktır. Çocuklarımız okul öncesinde her şeyden önce okul kültürünü, kendisinin okul içerisindeki yerini ve öğrenme/sorumluluk ilişkisini öğrenirler. Eğer okul öncesi döneminde etkin bir gelişim süreci gerçekleşmemişse çocuğumuzun okul dönemi öğrenme süreci de nispeten zor olabilir. Okul öncesi dönemi sadece anaokulu ya da anasınıfı olarak görmemek gerekir. Aile işlevi olarak çocuğun en temel okuludur. O nedenle okul öncesi dönemde söz konusu bütün yeterlilikler, okuldan çok aile içerisindeki tutum ve davranışlarla şekillenir.

Oyun çağı çocuğu olarak görmemiz gereken çocuklarımızın; yaşlarını, bu yaşın gerekliliklerini, sosyal özelliklerini ve buna bağlı gelişecek olan yaşam kültürlerini tam olarak anlamak okul sürecinin en temel desteğidir. Bu nedenle çocuğumuzun bir askeri kampa ya da üniversite hazırlık eğitimine değil "HAYAT" becerilerini kazanmak, birey olmaya ilk adımı atmak ve her şeyden önemlisi "NORMAL" bir yaşam sürmeye hazırlanmak üzere okula geldiğini unutmamak gerekir. Unutmayalım ki en başarılı bireyler her zaman en zeki ya da en hızlı öğrenen bireyler değildir. En başarılı bireyler en istikrarlı bireylerdir. İstikrarı sağlamak için ise en temel gereklilik sizlerle yapacağımız iş birliğidir. Süreci doğru yönetmek, doğru tepkiler geliştirmek, yapıcı ve katkı sağlayıcı yaklaşımlar göstermek bu süreçte hem sizlerin hem de bizlerin daha sağlıklı bir eğitim – öğretim dönemi geçirmemize katkı sağlar.

Bizler çocuklarımıza sadece akademik eğitim veren memurlar değiliz. Bizler her şeyden önce topluma birey yetiştiren, ülkenin geleceğinin harcını karan ve daha da önemlisi çocuklarımızın sağlıklı, ahlaklı ve gerçekçi düşünen insanlar olmaları için çabalayan insanlarız. Bu süreci tek başımıza yürütmemiz mümkün değildir. Bu nedenle sizlerin katkıları ve iş birliği bizim için her şeyden daha değerlidir. Sürecin sağlıklı olmasının en temel anahtarı ise sabırdır. Çocuklarımıza karşı göstereceğimiz sabır, onların bu süreçte gösterecekleri performansın temel anahtarıdır. Sabır ve sağlıklı iletişim (hem çocukla hem de bizimle) birinci sınıf sürecinin ana taşıyıcı kolonlarıdır. O nedenle bu iki kavram sağlam olduğu sürece diğer unsurlar daha sağlıklı gelişecektir.

UNUTMAYALIM !

Her çocuk öğrenir;

Kimisi hemen, kimisi sonra,

Kimisi hızlı, kimisi yavaş,

Kimisi okuyarak, kimisi yazarak, kimisi bakarak,

Ama her çocuk öğrenir.

Çocuklarımız için her türlü fedakarlığı gösteren ve bu uğurda şehit olan öğretmenlerimizin anısına hürmetle...

2. BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİSİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. Fiziksel Özellikler

Bir çocuğun sağlık durumunun değerlendirilmesinde en güvenilir göstergelerden birisi yaşa göre kütle ve boy ölçümleridir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından çocuklar için önerilen gelişim değerleri Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan ölçümlerle geliştirilmiş ve daha sonra coğrafi konumlar, genetik yapı gibi özellikler göz önüne alınarak ülkelere göre çeşitlendirilmiştir. Ülkemizde kullanılan gelişim değerleri (persentil değer), çocukların yaş aralığındaki kütle ve boy ölçümlerinin yüzdelik dilimlerine göre karşılaştırılmasıyla elde edilir. Bu değerler çocuğumuzun beden sağlığı açısından da bir ölçü olarak alınabilir.

Çocuğumuzun fiziksel olarak sağlıklı olması diğer tüm alanlardaki performansını da etkileyeceğinden bizim için en önemli kriterdir. Fiziksel olarak sağlıklı bir çocuk öğrenmeye daha hazırdır ve zihinsel aktivitelerde çabuk yorulmaz. İlk okuma ve yazma sürecinde çocuklarımız daha çok bedenen yorulacaklar. Bu nedenle öncelikle bedenen sağlıklı olmalılar. Doğru beslenme, yeterli uyku ve yeterli hareket; beden sağlığı için en önemli unsurlardır. Özellikle 0-6 yaş arasındaki beslenme/uyku dengesi çocuk gelişimi açısından oldukça önemlidir.

Bölümün devamına ülkemiz çocuklarına ait persentil değerler tablosunu ekliyorum. Bu tabloya bakarak çocuğumuzun yaşına göre olması gereken ideal kilo ve boy değerlerini görebiliriz. Tabloda yer alan -2SD şeklindeki sütun yetersiz gelişim sınırını göstermektedir. Yani eğer çocuğumuzun boy ya da kilo değeri -2SD yazan sütundaki değerde ya da daha düşük ise o zaman çocuğumuzda gelişme geriliği vardır ve tedbir alınması gerekir. Değerlerin okunmasında dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise ideal değerden ne kadar uzaklaşıldığıdır. Örneğin 22 kg olması gereken bir çocuk 21 kg kütleyle sahip ise bu çocukta gelişme geriliği vardır demek doğru olmaz. Kritik değerler üzerinden yorum yapmak gerekir.

Fiziksel yeterliliğe sahip çocuklar genel olarak daha sağlıklıdır demek de çok doğru değildir. Çocuğumuzun alerji öyküsü ya da yatkınlığı, doğumdan gelen özellikler, anatomik yapısı gibi etkenler de sağlık üzerinde etkilidir. Günümüzde çocukların birçoğunda alerji öyküsü ile çok sık karşılaşmaktayız. Bunun da temel nedeni olarak beslenme düzenini görmekteyiz. Hazır ya da paketli gıdaları sıkça tüketen, düzenli beslenemeyen çocuklarımızda alerji gelişme riski diğerlerine göre daha fazladır. Özellikle kimyasal içeriği fazla olan paketli ürünlerin tüketim sıklığı kilit özelliğindedir. Zira bu ürünler içerisindeki kimyasallar, gelişim çağındaki çocuklarda antikor üretilmesine ve alerjik reaksiyon gelişmesine neden olabilmektedir. Eğer çocuğumuzda alerji geçmişi varsa bunu mutlaka öğretmenimizle paylaşalım. Alerji öyküsü, akut düzey adı verilen ve solunum yolunun tıkanmasına neden olan boyutta ise gerekli tedbirleri alabilmemiz için bizi detaylı şekilde bilgilendirmelisiniz.

Tablo 1. 3-12 Yaş Kız Çocukların Persentil Değerleri

Yaş	BOY -2SD	BOY Normal	AĞIRLIK -2SD	AĞIRLIK Normal	ENERJİ İHTİYACI (kcal/gün) ^{2,*}
3	87.3	95.4	11.0	14.2	1086
3.5	90.6	99.0	11.7	15.1	1155
4	93.8	102.5	12.5	16.1	1190
4.5	96.9	105.9	13.3	17.3	1278
5	99.9	109.1	14.0	18.4	1316
5.5	103.1	112.1	14.7	19.5	1394
6	105.6	115.1	15.4	20.6	1428
6.5	108.4	118.1	16.1	21.7	1504
7	111.0	121.1	16.9	22.9	1527
7.5	113.6	123.9	17.7	24.2	1614
8	116.0	126.7	18.6	25.7	1640
8.5	118.4	129.4	19.6	27.3	1742
9	120.6	132.1	20.5	28.9	1757
9.5	122.7	134.8	21.5	30.6	1860
10	125.0	137.9	22.5	32.6	1884
11	131.7	145.4	25.7	38.2	2093
12	140.3	153.1	31.3	45.1	2345

Tablo 2. 3-12 Yaş Erkek Çocukların Persentil Değerleri

Yaş	BOY -2SD	BOY Normal	AĞIRLIK -2SD	AĞIRLIK Normal	ENERJİ İHTİYACI (kcal/gün) ^{2,*}
3	88.8	96.8	11.6	14.8	1180
3.5	92.3	100.5	12.4	15.9	1267
4	95.5	104.0	13.1	16.8	1290
4.5	98.5	107.3	13.8	17.7	1359
5	101.3	110.4	14.5	18.6	1386
5.5	103.9	113.3	15.2	19.6	1460
6	106.5	116.1	16.0	20.7	1501
6.5	109.0	118.8	16.9	21.9	1588
7	111.5	121.5	17.8	23.2	1636
7.5	113.9	124.2	18.7	24.6	1734
8	116.2	126.9	19.6	25.9	1774
8.5	118.6	129.5	20.5	27.3	1870
9	120.9	132.1	21.4	28.8	1918
9.5	123.3	134.8	22.3	30.4	2025
10	125.7	137.6	23.2	32.2	2080
11	128.3	143.8	26.0	37.8	2359
12	130.9	150.6	29.2	44.3	2667

2.2. Zihinsel Özellikler

Ülkemizde okula başlama yaşı olarak 69 ay ve sonrası öngörülmektedir. Bizler ise çocuğun sağlıklı bir eğitim – öğretim süreci yürütebilmesi için en az 72 aylık olması gerektiğini düşünürüz. Çocuğumuz fiziksel olarak akranlarından iri ya da zihinsel olarak akranlarından üstün gibi görülebilir. Ancak okul süreci çok farklı etkenleri içeren karmaşık bir süreçtir. Bu nedenle sadece fiziksel ya da zihinsel yapısı veya bugün için gösterdiği davranışlar, bir çocuğun ilkokula başlaması için yeterli olmayabilir. Bu konuda en doğru kararı süreci yönetecek olan biz öğretmenler verebiliriz.

"Hocam bizim çocuk zehir gibi, hemen öğreniyor. Hatta okuma yazmayı da kendi kendine öğrendi." sözleri, okul kayıt dönemlerinde en fazla duyduğumuz sözlerden biridir. Evet bu duruma örnek çok sayıda çocuk olabilir. Günümüz teknoloji çağında öğrenme alternatifleri oldukça fazladır ve çocuklarımız da teknoloji kullanımı konusunda gayet başarılılar. Ancak birinci sınıf demek sadece okuma-yazma

öğrenilen sınıf demek değildir. Bu nedenle bir çocuğun okula başlarken okur-yazar olması onun için bir avantaj değil, tam aksine bir dezavantajdır. Zira çocuk okula gelirken öğrenmesi gereken her şeyi zaten bildiğini düşünerek gelecektir ve bu özgüven okuldaki tutumlarını da etkileyecektir. Birçok akranına göre daha iyi olduğunu düşünecek ve yaptığı hatalarda, öğrenemediği ya da geç öğrendiği konularda ise kendisi dışındaki (f)aktörleri sorumlu tutacaktır. Örneğin matematik dersinde uzamsal ilişkiler konusunda yapacağı hatalar veya beden eğitimi dersinde verilen kuralların dışındaki davranışlarında kendini haklı görecektir ve yanlış davranışı düzeltmek yerine pekiştirecektir. Bu nedenle birinci sınıfa başlayacak olan çocuklarda -zihinsel düzey ya da okula hazır olma durumu ne olursa olsun- bizler çocuk sıfır noktasındaymış gibi davranmalıyız. Aksi halde çocuğumuzun okulda mutlu olmasını, öğrenmenin vereceği tatmin duygusunu tatmasını ve daha önemlisi arkadaş ilişkilerini geliştirmesini engellemiş oluruz.

Zihinsel hazırbulunmuşluk kavramı aslında çok geniş bir yelpazede veriler içerir. Bu durumu yaşanmış bir örnekle anlatmak isterim.

2015 yılında görev yaptığım okulda birinci sınıfa başlayacaktım ve bulunduğum okul kırsal bir okuldu. Şehir merkezine çok yakın olmasına karşın klasik köy yaşamı hakimdi. O dönem okula başlama yaşı 60 aydan itibaren ve maalesef bu durum bizi oldukça zorluyordu. Özellikle kırsalda çocuklar okul öncesi eğitimi almadan birinci sınıfa başlıyorlardı. Bir velimiz 62 aylık bir kız çocuğumuzla birlikte geldi ve birinci sınıfa başlaması konusunda ısrar etti. Tabi ki bizlerin yasal olarak bunu engelleme şansımız yok. Çocuğun çok zeki olduğunu, evde annesiyle birlikte her türlü işi yapabildiğini, televizyona bakarak bazı harfleri ve sayıları öğrendiğini anlattı. Çocuğumuz henüz ilk ayın sonunda okulda isteksizlik, oyunlara katılmama ve saldırganlık davranışları göstermeye başladı. Veli ile durumu konuştuğumuzda elinden geleni yapacağını ve

durumu düzeltmek için çaba göstereceğini ifade etti. Yıl sonuna geldiğimizde çocuğumuzu kazandık ancak süreç hem bizi hem çocuğu hem de aileyi oldukça yıprattı.

Bu örnekteki temel sorun çocuğumuzun okula zihinsel olarak hazır olmamasıdır. Çünkü çocuk evde televizyona bakarak öğrendiği şeylerden çok daha farklı bir öğrenme ortamında, kurallı ve belirli düzenleri olan bir sürece girmişti. Bu nedenle de bu düzene alışması uzun zaman aldı.

Okula başlamanın ön koşulunu anlattık, peki ya başladıktan sonra...

Çocuklarımız normalde zihinsel olarak öğrenmeye açık, ilgisi derin ve merak duygusu en üst düzeyde bir şekilde birinci sınıfa başlarlar. Eğer bu niteliklerin herhangi birinde bir eksiklik olduğunu düşünürsek sizlerden bu yönde destek isteriz. Örneğin çocuğumuzun ilgi eşiğinin düşük olması durumunda sizlerden evde süreci ilginç hâle getirecek etkinlikler talebinde bulunabiliriz. Bunu da bir örnekle açıklayayım.

Diyelim ki çocuğumuz öğrendiği sesleri evde tekrar etmek istemiyor ya da daha kötüsü okulda öğrenme etkinliklerinde ilgisiz kalıyor, bu durumda sizden çocuğumuzun ilgisinin nereye yöneldiğini tespit etmenizi talep edebiliriz. Zira bu tip durumlarda ilgi genelde okul dışı etkenlere kayar ve bunu sizler daha iyi gözlemleyebilirsiniz. Örneğin ilginin sokak oyunlarına kaydığını görürsek o çocuğumuza ona göre görevler verebiliriz. Bir öğrencime daha önce öğrendiği sesleri sokaktaki arkadaşlarının isimleriyle karşılaştırma ve o isimleri bana söyleme görevi vermiştim. Sonuç olarak çocuğumuz ilgisini çok hızlı şekilde topladı ve tüm arkadaşlarının ismindeki bütün seslerini öğrenmek için çok büyük bir çabaya girdi. Çözümlerimiz aslında çok basit ve uygulanabilir, yeter ki sizinle aynı frekansta çalışabilelim. Laf aramızda vakti zamanında minecraft yoluyla çözdüğümüz çocuklarımız bile olmuştu. Bu nedenle kullanabileceğimiz argümanlar oldukça çeşitli. Altın kuralımız ise;

"Doğru zaman, doğru yöntem, doğru yaklaşım..."

2.3. Ruhsal Özellikleri

Birinci sınıfa başlayacak çocukların ruhsal gelişim düzeyleri iki ayrı varyasyon gösterebilir. Okul öncesi eğitimi almış çocuklarımızda genelde ilgi arayışı, öne çıkma isteği, arkadaş edinme çabası görürüz. Okul öncesi eğitim almamış ya da doğru şekilde yönetilmemiş çocuklarımızda ise içe kapanıklık, durgunluk ve çekingenlik görürüz. Her iki durumun da istisnaları olabilir. Birinci sınıf öğrencimizin ruhsal durumunu değerlendirirken;

- İletişim kurma durumu,
- Kendini ifade edebilme durumu,

- Ortamda kendini rahat hissetme derecesi ya da girişkenlik,
- Saygı, görgü ve davranış özellikleri,
- Sahiplenme/savurganlık durumu,

göz önüne aldığımız temel durumlardır. Bunlarla ilgili genelde kendi belirlediğimiz bir derecelendirme içerisinde çocuğumuzu değerlendiririz. Örneğin 1 ile 5 arasında bir puanlama belirlediğimizi varsayalım. Çocuğumuzun her bir kriterden en az üç puan alması ruhsal olarak hazır olduğunu gösterir. Eğer puan toplamı yeterli değilse çocuğumuzu hazırlamak için farklı seçenekler devreye girmelidir. Her bir kriter için yapılabilecek farklı çalışmalar vardır. Örneğin iletişim kurma durumu yetersiz bir öğrenci için geçtiğimiz dönemlerde aile ile soru cevap oyunu, arkadaş ile röportaj yapma gibi basit görevlerle gelişme sağladık.

Ruhsal olarak hazır olan öğrenci, her koşulda öğrenmeye açıktır ve genelde de sorunsuz bir süreç geçirir. Bu nedenle bizim için öğrencinin fiziksel gelişimi ile birlikte ruhsal gelişiminin de yeterli olması şarttır. Ruhsal hazırlıkta ise en önemli beceriler iletişim kurma ve kendini ifade etme durumlarıdır. Ancak kendisine ve çevresine saygı göstermesi de önemlidir.

Solda gördüğünüz görsel, aile içinde sürekli çatışma yaşanan bir ortamdaki birinci sınıf öğrencisine aittir. Çocuğumuzdan görseli anlatmasını istediğimizde aile içindeki çatışmayı tasvir etmeye çalıştığını ve sol üst köşede çizdiği çocuğun kendisi olduğunu anlattı. Evde sürekli kavga olduğu için evin dışında zaman geçirmeyi daha çok tercih ettiğini ve bağırmasını duymamak için kulaklarını kapattığını söyledi. Daha sonra da kendisi olarak tasvir ettiği

görseldeki siyahlıkların saç değil kulaklarını kapatan elleri olduğunu anlattı. Bu çocuğumuz uzun süre kendisini arkadaşlarından uzak tuttu. Hatta neredeyse ikinci dönemin ortalarına kadar kimse ile arkadaşlık kurmaya çalışmadı.

Çocuğumuzun ruhsal gelişiminde en önemli etken içinde bulunduğu ortam(lar)dır. Çocuk hem okulda hem de evde gördüğü tüm davranışları kaydeder ve uygulamaya meyillidir. Bu nedenle de her şeyden daha önemli olan bu ortamların steril olmasıdır. Çocuk eğer saygının ön planda olduğu bir ortamda yaşarsa saygılı olur. Çatışmanın yoğun olduğu bir ortamda bulunursa huzursuz ve tartışmaya/kavgaya meyilli olur. Bencil karakterlerin baskın olduğu ortamlarda ise duyarsız bir birey olur. Bu nedenle çocuğun içinde bulunduğu ve zaman geçirdiği ortamlar doğru olmalıdır. Aksi halde okulda ve sınıfta sorunlar yaşaması kaçınılmazdır.

3. ÖĞRENME SÜREÇLERİ

3.1. Okuma – Yazma Öğrenim Süreci

Toplumumuzda birinci sınıfın temel görevi olarak görülen okuma-yazma süreci biz öğretmenler için ise geçiş aşamasıdır (En azından benim açımdan öyle 😊). Zira bizim buradaki temel amacımız okuma-yazma öğretiminden ziyade “öğrenmeyi öğrenme” kavramını yerleştirmektir. Çocuk neyi, nasıl öğreneceğini öğrendiğinde süreç son derece hızlanır. Örneğin başlangıçta sesleri öğrenirken ve birleştirirken zorlanan çocuklar, birkaç sesten sonra sistemi anladıkları anda hızlanırlar ve bazı sesleri kendileri çıkarım yaparak kavrarlar. Peki biz bu süreci nasıl geçireceğiz?

- 1.Aşama: Kalem ile arkadaşlık sağlama.
- 2.Aşama: Çizgi çalışmaları
- 3.Aşama: Sesleri öğrenme ve yazma
- 4.Aşama: Sesleri birleştirme ve yazma
- 5.Aşama: Tam (bağımsız) okuma ve yazma
- 6.Aşama: Dinleme, okuduğunu anlama ve kendini yazarak ifade etme

Dikkat ederseniz aşamalar arasında hızlı okuma yer almadı. Çünkü benim anlayışına göre önemli olan dakikada kaç kelime okunduğu değildir. Okunanın ne kadar kalıcı olduğu ve okumanın ne kadar doğru yapıldığıdır. Okuma hızı zamanla zaten artacaktır. O nedenle birinci sınıfta hıza dayalı bir okumanın faydadarı çok zarar getireceğini düşünüyorum. Önceliğimiz doğru okuma olacaktır. Hızlı okuma baskısı çocukta aynı zamanda isteksizlik de oluşturabilir bu da okuma alışkanlığını baltalayacaktır.

İlk iki aşama hazırlık aşamasıdır ve birbirini takip eder. Sonraki aşamalar ise bütünsellik içerir. Örneğin çocuğumuz ilk olarak “e” sesini, devamında ise “l” sesini öğrenecek. Bu andan itibaren hece, kelime ve cümle oluşturmaya başlanır. Sesler arttıkça hece, kelime ve cümlelerde artar. Yeterli sese ulaşıldığında ise metin oluşturulmaya başlanır. İlk metinler genelde tekerleme kıvamında olur ve mümkün olduğunca ilgi çekici olmalıdır. Öğrenilmeyen seslerin yerine görseller de kullanılarak okuma çalışmaları yapılabilir. Bunun örneklerini aşağıda görebilirsiniz.

Ela 1 lale al.
Ela 1 lale al.
Ela 1 lale al.
Ela 1 lale al.

3 ses ile cümle çalışması

Ali 'a nal al.

Kenan elini elle.

Nail eline nal al.

Nalan nal ile al.

6 ses ile metin çalışması

Okuma-yazma sürecinde harf öğretimi değil ses öğretimi yaparız. Yani çocuğa “s” öğreteceksek bunu “se” şeklinde değil “sssss” şeklinde öğretiriz. Daha sonra yanına sesli harf

getiriniz. Sesleri alfabetik sıra ile değil Talim ve Terbiye Kurulu tarafından belirlenmiş bir sıra ile öğretiriz. Bu sıralamada sesler beş gruba ayrılmıştır.

1.Grup	e, l, a, k, i, n	E, L, A, K, İ, N
2.Grup	o, m, u, t, ü, y	O, M, U, T, Ü, Y
3.Grup	ö, r, i, d, s, b	Ö, R, İ, D, S, B
4.Grup	z, ç, g, ş, c, p	Z, Ç, G, Ş, C, P
5.Grup	h, v, ğ, f, j	H, V, Ğ, F, J

Okuma-yazma öğrenme sürecinde sizlerden en büyük beklentimiz, çocuğumuza evde herhangi bir şekilde okulda öğrenmediği bir sesi öğretmeye çalışmamanızdır. Bütün sınıf aynı anda aynı sesi öğrenmeli ve birlikte okur-yazar olmalıdır. Çocuğumuzun daha önce okumaya geçmesinin onun eğitim başarısına herhangi bir katkısı olmayacaktır. Aksine okuldaki çalışmalardan uzaklaşmasına ya da sıkılmasına neden olacaktır. **Cocuklar bir sonraki sesi heyecanla beklerse okul onlar için daha eğlenceli ve cazip hale gelecektir.**

Okuma-yazma süreci tamamlandığında artık metin çalışmaları başlar. Metin çalışmalarında (6.aşama) önceliğimiz çocuğumuzun anlama, kavrama, kelime dağarcığı ve düşündüklerini ifade edebilme becerilerini geliştirmektir. Bu dönemde özellikle masal ağırlıklı çalışırız. Zira eş zamanlı olarak hayal gücünün de gelişmesi gerekir. Bu sayede çocuk yazılı ifade edebilme becerisi de kazanmış olur. Bilgilendirici ya da bilimsel metinler bu dönemde nadir kullanılmalıdır.

Yazma öğretiminde kullanacağımız karakter seti, şu an bu metinlerde de kullandığımız dik temel harfler karakter setidir. Yazı çalışmalarında kullanacağımız defter ise 4-5-4 oranında standart yazı defteri olacaktır. Bu formun dik konumlandırılmış kılavuz çizgili olanı da mevcuttur ve sene başında kılavuz çizgilerin olduğu defteri kullanmak çocuğumuzun işini biraz daha kolaylaştırabilir. Aşağıda bu defterlerin örnek satır formunu görebilirsiniz.

Yazma süreci yeterince olgunlaştığında standart tek aralıklı, çizgili deftere geçiş yaparız. Geçişin zamanlaması tamamen öğretmenimizin inisiyatifindedir. Çocukların hazır olma durumlarına göre süreci öğretmenimiz yönlendirir.

3.2. Matematik Öğrenim Süreci

Birinci sınıf matematik öğrenim sürecinde temel amaç çocukların matematiksel algılarının yerleşmesi ve matematiğin sevdirmesidir. Bu nedenle kazanımlar sınırlı ve konular az gibi görülebilir. Ancak yaş ve gelişim durumları arasında görülecek farklılıklar nedeniyle süreci öğrenim programına (müfredat) uygun yürütmemiz gerekir. Matematik dersinde önceliğimiz

sayılar gibi görülebilir ancak konu yelpazemiz daha geniştir. Matematik dersi birinci sınıf konuları 6 üniteye ayrılmıştır:

- 1.Ünite: Uzamsal ilişkiler ve tartma
- 2.Ünite: Doğal sayılar
- 3.Ünite: Doğal sayılarla toplama ve çıkarma işlemleri
- 4.Ünite: Paralarımız, doğal sayılarla toplama ve çıkarma işlemleri
- 5.Ünite: Kesirler, zaman ölçme, geometrik şekiller ve cisimler, geometrik örüntüler
- 6.Ünite: Veri toplama ve değerlendirme, uzunluk ölçme ve sıvı ölçme

Görüleceği gibi aslında oldukça fazla konu var. Ancak konuların kapsamı sınıf seviyesine göre düzenlenmiştir. Her ünite için belirli kısıtlamalar ve sayı sınırları mevcuttur. Örneğin toplama ve çıkarma işlemlerinde işlemler 20 içerisinde yapılır. Eldeli toplama ya da onluk bozarak çıkarma yapılmaz. Kesirler konusu, bütün ve yarım kavramlarını içerir. Kazanımlar daha çok hayatta ilişkilendirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Birinci sınıfta toplam 52 kazanım öğreneceğiz.

Matematik dersi ile ilgili en önemli konu, çocuklarımıza önden bilgi yüklenmesi sorunudur. Çocuk akranlarından fazla şey bildiğini düşünürse öğrenmeye kapalı hale gelebilir. Bu nedenle mümkün olduğunca okuldaki düzene uyumlu şekilde çalışmalar yapılmalıdır. Ben mantık olarak sadece bu yıl öğrenmesi gerekenleri öğretme taraftarıyım. Yani çocuğunuz yıl sonunda iki basamaklı sayıları eldeli toplayamıyorsa bu bir eksiklik değildir. Aksine olması gerektir. Bunun dışındaki uygulamalar genellikle çocuklarda ters yönde gelişime neden olmaktadır.

Eğer çocuğumuza evde bizim verdiklerimiz dışında çalışma yaptırmak istiyorsanız yapabileceğiniz en iyi şey ritmik sayma çalıştırmaktır. Bunu yaparken de yine sadece sınıf seviyesine uygun ritmik saymaları yaptırmalısınız. Birinci sınıfta çocuklarımızın 100'e kadar birer, beşer ve onar; 20'ye kadar ikiye sayması yeterlidir. Ritmik sayma çalışmalarında ileriye ve geriye sayma yaptırılmalıdır. Ayrıca verilen bir sayıdan başlanarak sayma çalışması da oldukça faydalıdır. Örneğin beşer ritmik sayma için 35'ten başlayıp ileri ya da 50'den başlayıp geri sayma şeklinde yapılacak çalışmalar ileriki dönemler için de oldukça faydalı olacaktır.

Çocuklarımız işlem yapma dönemine geldiklerinde öncelikle işlemlerin ne demek olduğunu, hangi durumda hangi işlemin yapılması gerektiğini ve işlem sonuçlarının değişimlerini öğrenecekler. Devamında ise bu işlemlerin kullanılacağı problemler çözmeyi ve kendi problemlerini kurmayı öğrenecekler. Kazanımlarda bu süreçte sadece bir işlemli problemler yapılması gerektiği yazılıdır ancak biz bazı durumlarda iki işlemli problemler de kullanabiliriz. Burada önemli olan sayı sınırına yani işlem sonuçlarının 20 içerisinde kalmasına dikkat etmemizdir.

Birinci Sınıfta Çarpma, Çarpım Tablosu ya da Bölme İşlemleri Öğretilmez.

3.3. Sosyal Gelişim Süreci

Birinci sınıf öğrencileri yaşları itibariyle genellikle sosyal olarak çok fazla değişkenlik gösterirler. Bunda en temel neden çevredir. Çevresel faktörler çocuğun sosyal gelişiminin temel taşıdır ve okul hayatının da en temel yönlendiricisidir. Bu nedenle okuldaki sosyal gelişim öncelikle çevre ile uyumlu olmalıdır. Bunun yanında okula başlayan çocuklarımızın çevrelerinde de okula uyumlu değişiklikler yapılması süreci kolaylaştırır. Sosyal gelişimin en belirgin aşaması arkadaşlık kurmadır. Çocuğumuz okulda arkadaşlık kurarken çekingenlik gösterebilir. Başlangıçta yalnız kalma isteği geliştirebilir. Bu durum tamamen normaldir. Çocuk tanımadığı bir ortamda, tanımadığı insanlarla uzun denebilecek bir zamanı birlikte geçirecektir. Bu nedenle de başlangıçta zorlanması normaldir. Ancak zamanla bu durum düzelmezse o zaman farklı durumlar da göz önüne alınmalıdır. Biz bu durumlarda genellikle birebir görüşme yolunu seçeriz. Sizi ve çocuğu önce ayrı ayrı daha sonra da birlikte görüşmeye alırız. Bu görüşmede gerek duyarsak okul rehberlik servisini de davet ederiz.

Bazı çocuklarımızda ise durum tam tersidir. Çok çabuk uyum sağlar, arkadaş bulmakta ve sosyal çevre oluşturmakta zorlanmazlar. Bu çocukları da yakından izleriz. Zira aşırı ya da olması gerekenden fazla sosyal gelişmişlik akademik performans üzerinde olumsuz etki yapabilir. Derslere katılımı zorlaştırabilir. Bu tip çocuklarda sıkça görülen liderlik isteği, çatışmalara neden olabilir. Çocuğun duygusal yapısına zarar verebilir. Bu nedenle çocuğumuz sosyal açıdan çok aktifse takip edilmesi ve gerekirse müdahale edilmesi gerekebilir.

3.4. İletişim Becerilerinin Gelişimi

İletişim becerisi, çocuğun öncelikle EQ adını verdiğimiz duygusal bilinç düzeyine bağlı olarak gelişen ve sosyal çevresinin de etkisiyle şekillenen bir kavramdır. Özellikle sosyal becerisi yüksek çocukların iletişim konusunda da başarılı oldukları söylenebilir. Birinci sınıf eğitimi, çocukların iletişim becerilerinin gelişmesindeki en etkin kademedir. Zira çocuk, öncesinde sadece sözlü olarak gerçekleştirdiği iletişime yeni bir boyut katacaktır. Bu nedenle okuma – yazma sürecinin sağlıklı yürümesi çocuğun iletişim becerilerinin de daha güçlü olmasını sağlayacaktır.

Türkçe ve hayat bilgisi derslerimizin programlarında çocuklarımızın iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlarımız vardır. Ayrıca beceri dersleri olarak da adlandırdığımız; görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi ve oyun derslerinde de çocuklarımız iletişim konusunda çalışmalar yapacaklar. Kendini ifade edebilmenin tek yolu söz ya da yazı değildir. Yeri geldiğinde bir sayfaya çizilmiş bir karalama bize saatlerce yapacağımız bir konuşmadan daha çok şey anlatır. Bir örnekle devam edeyim:

2012 yılında birinci sınıf okuturken bir çocuğumun teneffüslerde sürekli aynı şarkıyı söylediğini fark ettim. Çocuğun söylediği şarkının sözleri yaşına göre anlamlandırması zor olan sözlerdi. Yakın zamanda bir kayıp yaşayıp yaşamadığını sorguladığımda herhangi bir kayıp yaşamadığını öğrendim. Daha sonra çocuğun çizdiği resimlere bakmaya karar verdim ve sorun ortaya çıktı. Çocuğumuzun babası fabrika işçisiydi ve sürekli gece vardiyasında çalışıyordu. Bu nedenle çocuk babasını gün içinde ya göremiyor ya da çok az görüyordu. Bu durumun ruhsal etkisi de çocuğun söylediği şarkılara ve çizdiği resimlere yansımıştı.

Bu durumda da açıkça görüleceği üzere çocuklar çok farklı şekillerde iletişim kurarlar. Bu nedenle yazılan, çizilen ya da mırıldanan her şey dikkate alınmalı, değerlendirilmeli ve anlamlandırılmalıdır.

3.5. Oyun Alışkanlıklarının Gelişimi

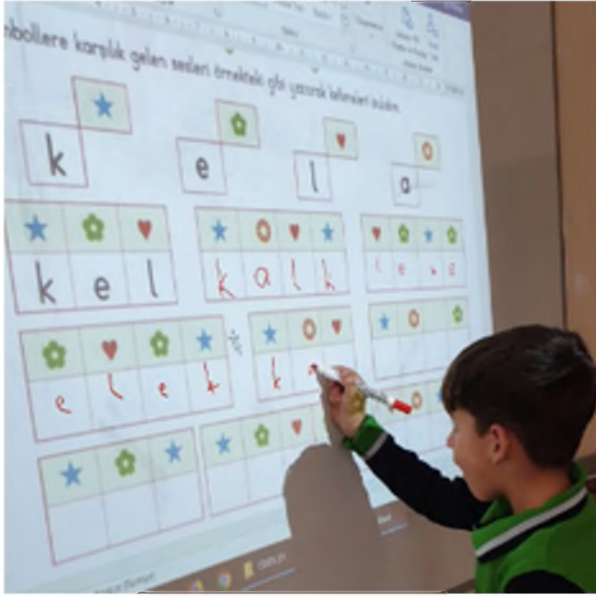
Şu ana kadar okuduklarınız aslında genel hatlarıyla da olsa aşına olduğunuz şeylerdi. Şimdi işin en ilginç ve aslında en önemli kısmına geldik. Oyun, on iki yaş altı çocukların tamamı için bir iletişim kurma aracıdır. Oyun oynarken izlediğimiz bir çocuğun tüm özellikleri hakkında fikir edinebiliriz. Oyun çocuğun hem fiziksel hem sosyal hem de ruhsal durumu hakkında bize bilgi verir. Aynı zamanda iyi kurgulanmış bir oyun, çok iyi bir akademik gelişim aracı haline gelebilir. Oyun oynarken çocuğun bütün duyları bir arada ve en üst düzeyde çalışır. Bu nedenle birinci sınıf eğitiminde oyun çok büyük bir yer tutar. Bizler de oyunu hem eğitim hem de öğretim aracı olarak sıkça kullanırız.

Çocuklarımızın oyun anlayışı okul öncesi dönemde tamamen eğlenmeye yöneliktir. Algoritmik düşünme gerektirmez, çözümlenme ihtiyacı duymazlar. Sadece kurallar çerçevesinde ve kazanma içgüdüleriyle hareket ederler. Ancak okul döneminde oyunların şekli ve amacı da değişir. Bu nedenle çocuğun oyuna bakış açısı ve oyun ile ilgili hedefleri de değişir. Örneğin okul öncesi dönemde yaptığı bir yapboz ile okul döneminde yapacağı bir yapboz, çocukta aynı duyguları geliştirmez. Biri içgüdüsel diğeri ise sorumluluk yoluyla yapıldığı için amaçları ve etkileri farklı olur.

Doğru yönetilmiş bir oyun sürecinde çocuk sayfalarca etkinlikte ya da saatlerce tekrarlarla sağlayacağı akademik kazancı daha kolay bir şekilde kazanabilir. Doğru oyun çocukta oyun kurma davranışını da değiştirir. Daha

önce dar bir çerçevede oyun oynayan çocuk, okul döneminde öğreneceği oyunlarla çok daha karmaşık ve etkili oyunlar tasarlayabilir.

Oyun kavramı aslında doğrudan ödül-ceza kavramına da bağlıdır. Zira çocuk kazandığında ödül, kaybettiğinde ise ceza almış gibi hisseder. Bu bakımdan da duygu durum değişikliklerini yönetmede de oyun çok önemlidir. Birinci sınıfta kurguladığımız oyunlar genelde kaybedensiz oyunlardır. Çocuk yaptığı her doğru hamlede alacağı bir "aferin" ya da duyacağı alkış ile kendini kazanmış kabul eder. Ayrıca süreç içerisinde sizlerin de katılımıyla oynayacağı oyunlar onu daha da motive edecektir. Her türlü davranışı, kazanımı ya da duyguyu çocuğa oyun yoluyla verebiliriz. Ancak burada çok hassas bir durum vardır: Çocuğumuz oyun ile gerçek hayat ayırımını doğru yapabilmelidir. Aksi halde hayattaki her durumu bir oyun olarak algılayıp yanlış davranışlar da geliştirebilir. Her durumda ya da her ortamda veya her şeyle oyun oynanamayacağı çocuğa bu dönemde kazandırılması gereken en önemli davranıştır.

Birinci sınıf öğrencisi ile evde oynanabilecek ya da oyunlaştırılabilecek etkinlikler temelde şu özellikleri taşımaktadır:

- Mutlaka okulda öğrenmesi gereken bir bilgi ya da kazanması gereken bir davranış ile ilişkilendirilmelidir (Örneğin matematik dersinde, uzamsal ilişkiler konusunda, yakın ve uzak kavramları işlenirken evde buna yönelik oyun oynanabilir).
- Oyun belirli kurallara sahip olmalı ve kurallar tüm oyuncular için aynı olmalı ("Sen küçüksün, sana fazladan bir hak verelim." benzeri durumlar çocukta kendini her zaman farklı davranılması gereken bir birey olduğu inancı aşılabilir).
- Oyun mutlaka belirli bir süreye sahip olmalıdır. Sınırsız ya da süresiz oyunlar çocuğun oyunu oynama amacını olumsuz etkiler.
- Oyunların sonunda illaki bir ödül olmalıdır. Çocuk her davranış ya da işin sonunda bir ödül beklentisi içine girmemelidir.

- Oyun tasarlanırken çocuğun kendi başına ya da arkadaşlarıyla da oynayabileceği şekilde tasarlanırsa daha etkili olur. Bu sayede çocuk oyunu yeniden kurgulayabilir ve bir iletişim aracı olarak kullanabilir.
- Oyun içerisinde çocuğun yaş düzeyine uygun olmayan araçlar kullanılmamalı, tehlikeli nesne kavramı yerleştirilmelidir.

4. TEKNOLOJİ KULLANIMI

Günümüzde çocukları teknolojiden uzak tutmak imkânsız hatta bana sorarsanız gereksizdir. Zira teknoloji çocuğun hayatındaki her alanda kullanılırken çocuğu bundan uzak tutmaya çalışmak hatadır. Çocuklar teknolojiyi elbette kullanmalılar ancak amacına uygun olmayan her kullanım gibi teknoloji kullanımı da kontrolsüz olmamalıdır. Aksi halde bir nükleer bombadan farkı kalmaz.

Peki nedir bunun ölçüsü? Pedagoglar ya da uzmanlar bize çocuk için ekran süresinin yaş x 10 dakika olması gerektiğini söylüyorlar. Bakın sadece tablet, telefon ya da bilgisayar değil toplam ekran süresi... Sizce uygulanabilir mi? Zor görünüyor ama mümkün. Bunun için tabii ki çocukta doğru altyapının oluşmuş gerekir. Yani çocuk, teknolojiyi herhangi bir şeyi yapmak için ön şart olarak kabullenmemiş olmalı.

Mesela yemek yerken telefon izlemek gibi..

Maalesef günümüz çocuklarının en büyük silahı haline gelen ekran olmadan bir şeyler yap(a)mamak alışkanlığı okul sürecinde de çok zor durumlara neden olabiliyor. Çocuklar, birçok konuda teknolojik araçları ön şart haline getiriyorlar. Ailelerimiz de bu durumu körüklüyorlar. Çocuklardan sıkça "Ödevimi yapınca bir saat tablet iznim var.", "Fazla çalışma yapınca telefonla oynayabiliyorum." gibi sözleri sıkça duyuyoruz. Bu tip masum görünen "rüşvetler" bir süre sonra çocuğun oksijeni haline geliyor maalesef. Bu durumla karşılaşmamak için her ne olursa olsun çocuğumuzu teknoloji ile ödüllendirmemeliyiz.

Derslerde teknolojiyi çok üst düzeyde kullanan bir öğretmen olarak şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki öğrencilerim asla sınıftaki teknolojik araçları kullanmak için yarışmazlar hatta kullanmaya korkarlar. Çünkü doğru yöntem, doğru yönlendirme ve doğru uygulama ile teknolojiyi sadece gerektiği durumlarda kullanmamız gerektiğini öğrenirler. Tabii bu durum okul için geçerli. Evlerde maalesef çok sıkıntı yaşıyoruz ve bu durum bir kısır döngüye girmiş durumda. Bu nedenle teknoloji kullanımı konusunda sizlere çok büyük görevler düşüyor.

5. MAHREMİYET EĞİTİMİ

Günümüz toplumunda yerleşik ahlaki ve kültürel değerlerde meydana gelen aşınma ve yozlaşma nedeniyle çocukların erken yaşlardan itibaren mahremiyet konusunda eğitilmeleri gerekmektedir. Özellikle yabancılara karşı tutumları, özel olma durumlarının kontrolü ve bedenlerinin korunması konusunda sizlere ve bizlere çok büyük görevler düşmektedir. Mahremiyet eğitimi verilirken; çocuğun algı düzeyi, bakış açısı, anlayış ve kavrayış özellikleri, yorumlayabilme yeteneği gibi birçok detay önemlidir. Verilebilecek yanlış eğitim çok farklı ve üzücü sonuçlara neden olabilir. Bu nedenle ilk öğretilmesi gereken mahremiyet kuralı "Hayır" diyebilme olmalıdır. Ondan sonrası bu kural üzerinde yükselecektir. Mahremiyet eğitimi verilirken çok keskin çizgiler ve korkutucu ifadeler yerine daha yumuşak anlatımlar kullanılmalıdır. "Şöyle yaparlarsa böyle olur.", "Şunu yaparlarsa şu demektir." gibi sabit ifadeler yerine çocuğun ruhunun, bedeninin ve fikirlerinin ona özel olduğunu anlatmak gerekir.

Mahremiyet konusunda en önemli sorunlardan biri çocuklara sadece fiziki mahremiyetten bahsedilmesidir. Halbuki ruhsal mahremiyet de en az fiziki mahremiyet kadar önemlidir. Çocuk adına alınacak kararlarda onun mahremiyeti göz önüne alınmaması da yanlıştır. Çocukların her yabancıyı kötü, her dokunuşu mahremiyetine yapılmış bir saldırı, her olayı korkutucu bir durum olarak algılaması onu ruhsal bir fırtınaya düşürebilir. Doğru ve yanlış anlatırken doğru yöntem kullanılması gerekir ve doğru örneklerle açıklamalar yapılmalıdır.

Unutmayalım ki mahremiyet kişiye özellik demektir. Genel kurallarla çerçevesi çizilemez. Bu nedenle mahremiyet eğitimi verirken de (elbette herkes için geçerli olanlar hariç) çocuğa özel bir şekilde verilmelidir. Çocuklarımızın kişiliklerinin gelişiminde, toplumsal algılarının doğru şekilde yerleşmesinde ve daha da önemlisi doğru – yanlış kavramlarının oluşmasında bizim ona vereceğimiz bilgilerin ve göstereceğimiz örnek davranışların etkisi

ciltler dolusu ansiklopedik bilgidен kat be kat üstündür.

6. OKULA UYUM ve OKUL KÜLTÜRÜ

Okul ortamı, çocuklar açısından ilk başta bir sürgün gibi görünebilir. Zira birçok çocuk okula başladığında normal düzeninden uzaklaşır. Uyku saati, yemek düzeni, eğlence süresi gibi birçok durum okula başladığında değişecektir. Bu da bazı çocukların okulu kabullenmesini zorlaştırabilir. Daha önce bahsettiğimiz hazırbulunuşluk kavramı bu nedenle önemlidir. Bilinenin aksine okul öncesi eğitimi almış çocuklar okula hemen ısınıp bir anda kaynaşmaz. Çünkü anasınıfla birinci sınıf arasında çok büyük farklar vardır. Okul öncesi dönemin işleyiş ve akışı nispeten daha evseldir ve çocuk rahat davranabilir. Okul dönemi ise daha belirgin kurallara sahiptir. Çocuk kurallara uyma konusunda zorlanabilir. En azından alışma döneminde bocalayabilir. Bu

nedenle birinci sınıf öğrencisinin okul öncesi eğitimi almış olması bizlere okul kültürüne uyum açısından belirli oranda fayda sağlar.

Birinci sınıfta okula uyum konusunda en fazla gördüğümüz öğrenci davranışı ağlama ya da anneyi istemedir. Bazen sebepsiz, bazen gerçekten özlem duygusuyla bazen de sınıf ortamının oluşturduğu kaygı nedeniyle bu davranışı görebiliriz. Çocuklar ağlarken bizimle iletişim kurarlar. Bu nedenle ağlama davranışını kötü bir durummuş gibi algılamak hatadır. Nedeni doğru tespit etmek ve süreci değil kökeni düzeltmek kalıcı çözüm sağlar. Yani siz çocuğunuzun okulda ağlamaması için günlük çözümler üreterek sadece yaraya bant yapıştırmış olursunuz. Bu tepkinin kökenini tespit etmemiz ve o nedeni çözmemiz gerekir. Çocuklarımızın genel olarak okul kaygısı ya da korkusu oluşturmasına neden olabilecek unsurlar şunlardır:

1. Öğretmen korkusu
2. Akran zorbalığına uğramış olmak ya da uğramaktan korkmak
3. Kalabalık korkusu
4. Yabancılaşma
5. Aşırı korumacı aile davranışı
6. Sosyal ya da ruhsal hazır bulunuşlukta eksiklikler

Bu unsurlardan en çok karşılaştıklarımız 2, 5, ve 6.maddelerdir. Nadiren çocuklarda öğretmen korkusu görülebilir. Bunun nedeni ise çocuğun yapısı ile öğretmenin tutum ve yöntemlerinin uyum sağlamamasıdır. Sözgelimi sert mizaçlı ve disiplinli bir öğretmen, hareketli ve duygusal bir çocuk ile doğru iletişim kurmadığında çocukta kaygı oluşabilir. Aksi durum da söz konusudur. Çok rahat ve sevecen bir öğretmen, disipline edilmiş -robot gibi diyebileceğimiz- bir çocukla doğru frekansı yakalayamayabilir. Bu durumların ikisinin de çözümü kolaydır. Öğretmen olarak bizler çocukları zamanla kendimize benzetiriz. Çocuklarımız bizi taklit etmeye başlarlar ve alışma dönemini doğru yönettiğimizde hızlı bir şekilde sonuç almış oluruz.

Öğretmen korkusu dışındaki unsurların tamamı özeldir ve her biri için çocuğun durumu da göz önüne alınarak yöntem geliştirilmelidir. Akran korkusu olan bir çocuğun mutlaka rehberlik uzmanlarımızla görüşmesi gerekir. Aşırı korumacı davranış ile büyütülmüş çocuklar da ise okul kaygısını ancak aile ile birlikte çözebiliriz.

Çocuklarımız ilk zamanlarda bu yoğunluktaki bir sistemi tam olarak algılayamayabilirler. Bu

Okula uyum sağlandıktan sonra ise sıra okul kültürü konusuna gelir. Peki nedir okul kültürü? En basit anlamıyla, okulu diğer ortamlardan farklı kılan, düzen ve işleyişi sağlayan, okulu oluşturan tüm unsurların eşgüdümü ile yürüyen bir sistemdir. Kurallardan başlayarak görgü kurallarına kadar bütün davranışlar okul kültürü içerisinde değerlendirilir.

kaygılanmamız gereken bir durum değildir. Aksine en doğal durumlardan biridir. Ancak bir ay gibi bir süre sonunda herhangi bir ilerleme sağlanmamışsa o zaman tedbir alınması gerekir. Bu tedbirler de yine rehberlik servisinin eşliğinde yapılmalıdır. Ailelerimizin yaptığı en temel hata, çocuk henüz okul kültürüne uyum sağlama aşamasındayken farklı gerekçelerle sınıf ya da okul değiştirmeleridir. Çocuğumuza ve okulumuza bir süre sabır göstermeliyiz. Bizler bile yabancı bir ortama girdiğimizde hemen uyum sağlayamazken 6 yaşındaki çocuklardan bunu beklemek haksızlık olur.

Okula uyum ve okul kültürü oluşturma sürecinde velilerimizden beklentilerimizi şu şekilde sıralayabiliriz:

- ✚ Okul ile ilgili sizden istenen herhangi bir konuda çocuğun yanında eleştiri yapmayın.
- ✚ Öğretmeninizle ilgili eleştirileri çocuğun yanında ya da başkasından duyabileceği ortamlarda yapmayın. Bunun yerine eleştirdiğiniz durumla ilgili doğrudan öğretmeninizle iletişim kurun.
- ✚ Okul kurallarına benzer kuralları ev içerisinde de uygulayın. Özellikle gün planlamasında bunu rahatlıkla yapabilirsiniz. Zaman çizelgesi oluşturur ve uygularsanız çocuğumuzun okuldaki zamanlamaya alışması da kolaylaşır.
- ✚ Çok serbest ya da çok disiplinli bir ortam oluşturmayın. İkisinin de fazlası çocuğumuza olumsuz etki eder.
- ✚ Özellikle saygı, görgü ve toplumsal kurallar konusunda okulla eşgüdüm içerisinde olun. Okulda farklı evde farklı ortamlar oluştuğunda çocuk kararsız kalır.
- ✚ Doğrudan "yasak" kelimesi kullanmayın. Bunun yerine kuralın gerekçesini ve hayatımıza nasıl katkılar sağlayacağını anlatarak özümsemesini sağlayın.
- ✚ Ödül / ceza dengesine dikkat edin.
- ✚ İletişim kurarken doğru dil kullanmaya çalışın. Örneğin "Yalan söyleme!" demek yerine "Lütfen doğruları söyle!" diyebilirsiniz. İlk cümle suçlayıcı, ikinci cümle ise yönlendiricidir.
- ✚ Çocuğumuzun yapmasını istemediğiniz davranışları siz de yapmayın, söylemesini istemediğiniz sözleri siz de söylemeyin.
- ✚ "Sen küçüksün.", "Senin aklın ermez." gibi çocuğun kendisinin kuraldan muaf ya da istisna olduğunu düşünmesine neden olucu ifadeler kullanmayın.

7. VELİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI

7.1. Kaygı ve Beklentiler

Birinci sınıf öğrenci velilerimizde en sık gördüğümüz tutum kaygı ve beklentilerin aşırılığı durumudur. Velilerimiz birinci sınıf eğitimini gereğinden fazla anlamlandırmakta ve adeta çocuğu üniversite sınavına girecekmiş gibi bir ruh haline bürünebilmektedir. Bunun çeşitli nedenleri olabilir. Çevresel etmenler, kıyaslama sorunları, akraba/yakın çevre arasındaki akran karşılaştırmaları, kardeşler arasındaki başarı durumu gibi etmenler velilerin beklentilerini ve kaygılarını körükleyebilmektedir. Bilhassa programdan hızlı ilerleyen ve normalde mart ayında tamamlanması gereken tam okuma-yazma sürecini ekim sonunda bitiren sınıfların varlığı bu baskıyı daha da arttırmaktadır.

“Ay sizin çocuk daha o harfte mi? Bizimkilerin üç tane harfi kaldı.” gibisinden duyumlara kulak tıkanmanız sürecin sağlığı açısından çok önemlidir. Daha önce de belirttiğimiz gibi önemli olan çocuğunuzun ne kadar çabuk okur yazar olduğu değildir. Amacına uygun olmayan okur yazarlık sadece gereksiz bilgi yüklenmesidir. Bu nedenle bu süreçte sabırlı ve kararlı olmalısınız. Öğretmeninizle doğru ve etkili bir iletişim içerisinde olmalı ve onun söylediklerine güvenmelisiniz. Unutmamanız gereken en önemli konu, sürecin işleyişini öğretmenin yönlendirdiğidir.

7.2. Aşırı Korumacılık

Modern yaşamın hayatımıza kazandırdığı kavramlardan birisi olan aşırı korumacılık maalesef çocuklarımızın okul yaşamlarında birçok soruna neden olmaktadır. Öncelikle aşırı korumacılığın ne olduğunu doğru anlamamız gerekir. Anne-babanın çocuklarını aşırı koruması, gereğinden fazla kontrol ederek özen göstermesi, ailenin aşırı koruyucu tutum içerisinde olduğu anlamına gelir. Aşırı korumacı tutum veya ebeveyn yaklaşımının tipik özelliği bekleştirir. İlköğretim çağına gelmesine rağmen, yemeğini annesinin yedirmesini bekleyen, 11-12 yaşına gelmesine rağmen anne ve babasıyla aynı yatağı paylaşan hatta annesi tarafından yıkanan çocuk ve aile yapısı örnekleri vardır. Böyle bir ortamda, annenin ve babanın çocukla iç içe geçmiş birlikteliği, çocukta bir ebeveyn bağımlılığı oluşmasına neden olabilir. Böyle bir yapı, çocuğun kendini gerçekleştirmesini engeller. Büyümesine izin verilmeyen çocuğun bu yapı içerisinde, toplumsal gelişimi de engellenmiş olur. Arkadaş ilişkileri olumsuz etkilenebilir. Bu durum arkadaşları tarafından dışlanmasına ve ilerleyen dönemlerde yanlış arkadaşlıklar kurmasına neden olabilir.

Ebeveynlerin aşırı koruyucu tutuma sahip olmalarının birkaç nedeni olabilir. İlk çocukların ölümü ya da uzun zaman çocuk sahibi olamamak bu nedenlerin en önemlilerindedir. Diğer bir neden, anne-babanın kendi çocukluklarındaki sevgi ve sıcaklıktan yoksun bir ailede büyümüş olması, bu sebeple de kendi çocukluklarında yoksun kaldıkları şeyleri vermek isterken aşırı uçta davranmalarıdır. Aşırı korumacı annenin evlilik yaşamında bulamadığı doyum ve anne-babanın aile yaşamındaki sosyal yaşam yetersizliğini çocuklarıyla olan ilişkilerinde araması da bir diğer önemli nedendir. Biz bu durumdaki ebeveynler için genelde “Helikopter Ebeveyn” terimini kullanırız (Kaynak ve detaylı bilgi için: <http://ilkgelisim.com/helikopterebeveynler/>).

İlk okuma-yazma sürecinde aşırı korumacılık çocuğun beceri ve yeteneklerini geliştirmesini, öğrenme sürecinde kendisini güvende hissetmesini, akranlarıyla kolay ilişki kurmasını ve her şeyden önemlisi ise öz bakım ve öz saygı becerilerinin oluşumunu zorlaştırır. Bu nedenle çocuğumuzun hangi yaşta olduğundan bağımsız olarak aşırı korumacı davranış göstermek çocuğa verebileceğiniz en büyük zarardır.

7.3. Sorumluluk Yönetimi

Birinci sınıf, çocuklarda sorumluluk bilincinin yerleşeceği, çocuğun kendi özel sorumluluklarını geliştireceği ve bunun neticesinde de gerek okulda gerekse de evde kendi başına bir birey hüviyetine bürüneceği dönemdir. Bu nedenle bu dönemde çocuğa ait sorumlulukları başkalarının üstlenmesi, çocuğun birey olması üzerinde olumsuz etkilere neden olacaktır. Özellikle

çocuğun okulla ilgili sorumluluklarını aile yerine getirdiğinde, çocukta bu konuda oluşması gereken bilinç oluşmayacaktır. Bunun neticesinde de ilerleyen yıllarda karşısına çıkacak her türlü sorumlulukta başkalarının yardımını bekleyecektir. Bizler çocuklarımıza sınıf içerisinde derslerden bağımsız çeşitli görevler veririz. Örneğin ışığı açıp kapatma, tahtayı silme, temizlik kontrolü yapma gibi. Bu görevlerin amacı çocuklarda kendilerine ait bir sorumluluk oluşturmaktır. Bu konuda da bir anımı paylaşayım.

2017 yılıydı. O zaman üçüncü sınıftık ve sene başında bazı görevleri paylaştırdım. Sınıfımız 24 kişiydi ve 11 görevimiz vardı. Çocuklarıma görevleri ayda bir değiştirerek vereceğimi söyledim. Bir süre sonra bir çocuğum ayrıldı ve 23 kişi kaldık. Çocuklarımdan biri "Öğretmenim görevler 11 tane biz 23 kişiyiz. Bir kişi dışarda mı kalacak?" dedi. Ben de "Elbette kalmayacak, mutlaka onun da sırası gelecek." deyince unutamadığım şu cevabı verdi: "Öğretmenim başka kimse yapmak istemez zaten, sınıfın çöpünü hep ben döksem olur mu?"

Bu konuşmanın sonunda çok büyük bir ikilemde kaldım. O güne kadar sınıfın çöpünü kendim boşaltırdım (okulda hizmetli yoktu ve köy okulundaydık). Olur desem vicdanen rahatsız olacağım, hayır desem çocuğun isteğini kıracağım. Sonunda orta yolu bulduk. Her gün o çocuğumla beraber çöpün bir ucundan ben bir ucundan o tutarak döktük. Bir ay sonra diğer çocuklar da çöp dökme görevi istemeye başladılar.

Burada önemli olan çocuğun hangi sorumluluğu aldığı değil, o sorumluluğu hangi nedenle aldığıdır. İster bir iş yapmış olmak için olsun ister kendini önemli görmek için olsun isterse de herkes yapıyor ben geri kalmayayım mantığıyla olsun, çocuklar yaptıkları her şeyde bir kazanım elde ederler. O nedenle de sorumluluklarını kendilerinin yapmalarına izin verilmelidir.

Ha bu arada 2012 yılında çalıştığım köyde, çocuklarımla yaptığımız çevre temizlikleri sonucunda -tabi sadece mıntika temizliği değil- köyümüz Türkiye'nin en temiz ikinci köyü seçilip ödül almıştı. Şuraya fotoğrafını da ekleyelim 😊

7.4. Okula Karşı Tutum

Okullarımız birer devlet kurumudur yani bizlerin, sizlerin ve bu ülkede yaşayan herkesindir. Bu nedenle okullarımızla ilgili her durumdan bizler de sorumluyuz. Son yıllarda maalesef bazı hatalı politikalar nedeniyle okullarımıza karşı bir önyargı oluştu. Sanki okullar eğitim kurumu değilmiş gibi bir hâl aldı. Bu nedenle de velilerimizin okullara bakışı ve gerek okulun fiziki durumuna gerekse de personeline karşı tutumları olumsuz yönde evirildi. Bu konuda söylenebilecek çok şey var ama yeri burası değil 😊.

Okullarımızın her türlü maddi ihtiyacı okul aile birlikleri yoluyla karşılanır. Yani aslında sizler yoluyla. Çok şükür ki birkaç yıldır bakanlığımız ara sıra da olsa okullara temizlik ve kırtasiye ihtiyacı için sınırlı da olsa bir bütçe göndermekte. Bunun dışındaki tüm giderler sizler tarafından ya da daha doğru şekliyle sizlerin yaptığı bağışlar yoluyla karşılanmakta. "Yahu, altı üstü okul. Temizliği yapan hizmetlisi var, kırtasiye de geliyorsa ne gerek var bağışa!" diyenler olacaktır elbette. Sadece geçen yıldan bir örnek vereyim. Okulumuz dört katlı ve sınıflarımızda açılabilen altışar pencere var. Biz risk oluşturmaması açısından geçen yıl bu pencerelerin tamamının dış kısmına profil korumalar yaptık. Ayrıca yıl içerisinde gerçekleşen su arızalarını yazsak sanırım birkaç ciltlik kitap olur. Bunlar sadece basit iki örnek ve her yıl buna benzer birçok durum oluşur.

Peki bunları neden anlattık? Sizlerin buna benzer taleplerle karşılaştığınızda tutunacağınız tavır, sarf edeceğiniz sözler ve göstereceğiniz reaksiyonlar doğrudan çocuğunuzun da tavrı olacaktır. Bir seferinde okulda yaptığımız kermes için getirdiği yiyeceği parayla satın alan çocuğumuz "Hem ben getirdim, bir de getirdiğime para verdim." şeklinde bir tepki vermişti. Bu tepkiyi farklı bir durumda ailemizden de duyunca çocuğumuzun tepkisinin nedeni de ortaya çıkmış oldu.

Sadece maddi konularda değil, işleyiş ve yönetim konularında da okula karşı göstereceğiniz tutum, aynı zamanda çocuğunuzun da tutumu olacaktır. Örneğin okulda yapılacak bir yarışmaya -ki biz oldukça fazla etkinlik yaparız 😊- katılmak isteyen çocuğunuza "Boş ver aslanım zaten bunlar boş işler. Kimseye bir faydası yok." dediğiniz anda, çocuğunuzun okulda yapılacak olan dolu(!) işlere de katılmasının önünü kapatmış olursunuz. Buna eğitim – öğretim faaliyetleri de dahil.

7.5. Öğretmene Karşı Tutum

Evet, gelelim bize. **Bu bölümü tamamen kendi üzerimden ve kendi bakış açımla yazıyorum. O nedenle burada yazanları bütün öğretmenler için geçerli olarak düşünmeyelim.** Her yığidin bir yoğurt yiyişi vardır. O nedenle her öğretmenin velisinden beklentisi ya da beklediği tutum farklı olabilir. Lütfen bu hususa dikkat edelim.

Benim velilerimden beklediğim en önemli husus karşılıklı saygıdır. Her konuda benimle konuşabilirsiniz. Her konuyla ilgili eleştiri ya da öneri de bulunabilirsiniz. Ancak belirli sınırlarımız

var. Örneğin her ne koşulda olursa olsun ders işleyişimle ilgili söyleyecekleriniz benim yöntem ölçütlerim içinde olmadığı sürece dikkate alınmazlar. Bunu zamanla daha iyi anlayacaksınız.

Öğretmen olarak günümüzün uyanık geçirdiğimiz kısmının neredeyse yarısını okulda ve çocuklarla birlikte geçiriyoruz. Bu nedenle bir süre sonra çocuklarınızın odak noktası okula doğru kayacaktır. Sürekli olarak okuldan ya da doğrudan doğruya öğretmenlerinden bahsedebilirler. Bu olağan ve normal bir süreçtir. Hatta çocuk okuldan bahsetmiyorsa bir sorun vardır. Çocuk öğretmeninden bahsederken tamamen içten ve yürekte konuşur. İster olumlu

olsun ister olumsuz olsun. Size düşen ise çocuğun konuşmasını sabırla dinlemek ve onu olumlu şekilde cevaplamak olmalıdır. Eğer anlatılanlarda sizi rahatsız eden bir durum varsa bunu çocuğa söylemeden doğrudan öğretmeninizle konuşmalısınız. Aksi halde siz de biz de zor durumda kalırız. Çünkü çocuklar olayları kendi hayal güçlerini de kullanarak yorumlar ve anlatırlar. Bu nedenle anlatılan bir olaydan sonra "Vay efendim, nasıl olur! Ben orayı yıkarım," ya da "Tabi ki sen haklısın evladım, ben yarın öğretmenle konuşurum." benzeri cümleleri çocuğumuza kurmayalım. Çünkü bu tip cümleler çocukta her zaman kendisinin haklı olduğu inancını yerleştirir. Bunun yerine "Bir de diğer tarafı dinleyelim, bakalım onlar ne diyecekler." gibi cümleler kullanalım.

Daha önce de dediğim gibi, ben eleştiriye açık bir insanım ve eleştirilerin yapıcı olmak koşuluyla beni daha da geliştireceğine inanırım. O nedenle fikir paylaşımından ve farklı bakış açılarından ziyadesiyle memnun olurum. Bu noktadaki sınırim ise sadece imkanlarımızdır. Birinci sınıf öğrencilerinin fiziksel ve ruhsal olarak kaldırabileceği her türlü etkinliği okulda yapabiliriz ve büyük ihtimalle de yapacağız. Ancak bizim düşünemediğimiz noktalarda sizler devreye girebilirsiniz. Önerilerinizi dikkate alır, değerlendirir ve mümkünse de gerçekleştiririz.

Sizlerden **yapmamanızı** istediğimiz en önemli şey ve çocuğumuzun eğitim hayatının şekillenmesindeki en önemli etkenlerden biri hatta belki de en önemlisi, çocuğun yanında öğretmeni kötülemektir. Ne konuda ve koşulda olursa olsun, çocuğunuzun yanında bizimle ilgili yapacağınız her türlü eleştiri ya da kötüleme çocuğunuzun da bize karşı göstereceği saygıyı etkileyecektir. Elbette bizi eleştirebilirsiniz ancak bunu asla çocuğunuzun yanında yapmayın. Öğretmenine saygı duymayan bir çocuk dünyanın en zeki çocuğu da olsa eğitim hayatını başarıyla devam ettiremez. Çünkü bizler her türlü yaramazlığı(!), haşarlığı kaldırabiliriz ama saygısızlık kırmızı çizgimizdir. Bana saygı duymayan bir çocuğun benimle başarılı olması mümkün değildir.

7.6. Çocuğa Karşı Tutum

Aslında aşırı korumacı davranışı anlatırken çocuğa karşı tutumunuzun ne olmaması gerektiğini az çok anlatmış olduk. O nedenle burada sizlerden beklentilerimizi maddeler halinde yazabiliriz.

- ✚ Çocuğumuzun henüz altı yaşında olduğunu unutmayalım ve ondan bir yetişkinin göstermesi gereken olgunluğu beklemeylem.
- ✚ Her durumda onu haklı ya da haksız görmeyelim. Olayları çok yönlü olarak ele alalım.
- ✚ Çocuğun hayal gücünü destekleyelim. Ürettiklerini (resim, yazı, şiir, müzik...) asla kötü yorumlamayalım. Bunun yerine daha iyisini yapabilmesi için onunla birlikte fikir üretelim.
- ✚ Yaptıklarını doğrudan eleştirmeyelim. Nedenlerini soralım ve (varsa) hatalarının ne olduğunu, doğrusunun ne olması gerektiğini doğru ses tonuyla ve beden diliyle anlatalım.
- ✚ Çocukların duyuları bizlerden daha açıktır. Sevgiyi de yapmacıklığı da hissederler. Bu nedenle çocuğa karşı asla yapmacık olmayalım. Hislerimizi yine doğru tonda ve doğru cümlelerle ifade edelim.
- ✚ Çocuğun akademik başarısıyla ilgili ne çok olumsuz olalım ne de çok olumlu. Unutmayalım ki her çocuğun belirli bir öğrenme kapasitesi vardır ve bizim amacımız çocuklarımızı kendi kapasitelerinin en üstüne çıkarabilmektir. Bunun için de çocuğun doğru motivasyona sahip olması gerekir.
- ✚ Çocuklarımızın oyun çağında olduğunu unutmayalım. Her durumu oyunlaştırmak istemeleri normaldir. Oyun isteklerini reddetmeden önce doğru gerekçeler üretelim ve onu ikna etmeye çalışalım.
- ✚ Özellikle yazma konusunda çocuğumuza baskı uygulamayalım. Yazısı güzel olmayabilir ya da başlangıçta istediğimiz düzeyde yazamayabilir. Bunu sabırla izleyelim ve zamanla düzelmesini bekleyelim.
- ✚ Çocuğumuzun yanında asla argo söz ya da küfür kullanmayalım. Buldukları ortamda başkalarının kullanmasına da izin vermeyelim.
- ✚ Temizlik, düzen, sorumluluk gibi konuları doğrudan kural olarak vermeyelim. Nedenleriyle ve ikna ederek anlatalım.
- ✚ Telefon, tablet ve bilgisayar gibi araçları doğrudan yasaklamak ya da bir ödül olarak vermek yerine bu araçları nasıl daha etkili ve doğru kullanabileceğini anlatalım. Unutmayalım ki çocuklarımız bizleri taklit edecekler. Sizler çocuğun yanında onun yapmasını istemediğiniz şeyleri kendiniz yaparsanız çocukla ilgili yapacağınız birçok şeyde ve söyleyeceğiniz birçok sözde inandırıcılığınızı kaybedersiniz.
- ✚ Çocuğumuzun yanında sigara ya da alkol kullanmayalım. Onları özellikle pasif içicilikten koruyalım. Günümüzde çocuklarda alerji gelişme oranı korkunç boyutlara çıktı. Bu oran pasif içici çocuklarda çok daha fazla. Bu konuda da hassas olalım.
- ✚ Çocuğumuzun yeme alışkanlığını doğru yönetelim. Yemek yemesi karşılığında hiçbir ödül vermeyelim ve yemediği durumlarda da cezalandırmayalım.

Süreç içerisinde çocuğumuzda oluşabilecek farklı davranışları biz genellikle fark ederiz. Ancak bizim gözden kaçırdığımız durumlarda bizi mutlaka bilgilendirmelisiniz. Bazen çözümü çok kolay sorunlar sırf halinin altına süpürüldüğünden çok büyük problemlere dönüşebiliyor.

8. AKRAN DAVRANIŞLARI

Okullarda çocuklarımızın akranlarıyla ilgili karşılaştıkları en büyük sorun akran zorbalığı konusudur. Okul, öğrencilerin hem akademik alanda hem de akranları ile bir araya gelerek sosyal ilişkiler alanında kendilerini geliştirdikleri bir ortamdır. Ancak okullarda karşılaşılan ve saldırgan davranışın bir türü olan akran zorbalığı çocukların ve ergenlerin akademik, sosyal ve duygusal gelişim sürecini olumsuz etkilemektedir.

Dan Olweus (1931-2020), akran zorbalığı ile ilgili ilk sistematik ve bilimsel çalışmaları gerçekleştiren araştırmacıdır. Olweus, 1970'lerde akran zorbalığının görülme sıklığını, türlerini ve nedenlerini inceleyen çalışmalara başlamış ve 1973'te bu alandaki ilk bilimsel yayın olarak kabul edilen 'Aggression in the Schools: Bullies and Whipping Boys' isimli kitabını yayınlamıştır. 1983'te Norveç Eğitim Bakanlığı akran zorbalığına karşı ulusal bir seferberlik başlatmış ve bu bağlamda Olweus, 'Olweus Zorbalığı Önleyici Müdahale Programını' (Olweus Bullying Prevention Program) geliştirerek okullarda uygulamış ve sonraki önleyici müdahale çalışmalarına ışık tutmuştur.

Olweus'a göre (1993) akran zorbalığı 'bir veya bir grup öğrencinin bir başka öğrenciye karşı uyguladıkları saldırgan davranışlar' olarak tanımlanmaktadır. Akran zorbalığı davranışının üç temel özelliği bulunmaktadır:

1. Davranışın bilinçli ve kasıtlı olarak zarar verme amacıyla gerçekleştirilmiş olması
2. Davranışın tekrarlanarak devam etmesi
3. Davranışı yapan öğrenci ile maruz kalan öğrenci arasında farklı nedenlerden kaynaklanan güç dengesizliğinin bulunması (örn. fiziksel özellikler veya yaş olarak)

Okullarda genellikle saldırgan davranış, şiddet içerikli davranış ve akran zorbalığı eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak bu davranışların birbirinden farklı özellikleri bulunmaktadır.

- Saldırganlık: Kişiyi zarar vermeyi amaçlayan her türlü davranış ve eylemdir.
- Şiddet: Kişinin kendisine, başka bir kişiye veya bir gruba; kasıtlı olarak fiziksel güç veya kuvvet uygulaması ya da bunla tehdit etmesi sonucunda bu olaya maruz kalan kişilerin yaralama, ölüm, psikolojik zarar, yoksunluk veya gelişim bozukluğu yaşama olasılığıdır' (DSÖ, 2002).
- Akran zorbalığı: Saldırgan davranışın bir alt türüdür. Bilinçli ve kasıtlı olarak yapılan, sürekliliği bulunan ve güç dengesizliği hâkim olan bir davranış türüdür.
 - ❖ Akran zorbalığı sadece fiziksel olarak ortaya çıkmaz ve bu yönüyle şiddetten farklılaşır. Akran zorbalığında görülen alay etme, isim takma, gruptan dışlama gibi davranışlar şiddet olarak kabul edilmez.
 - ❖ Bazı şiddet davranışları da akran zorbalığı olarak kabul edilmez. Örneğin, bedensel veya zihinsel olarak güçleri birbirine eşit olan öğrenciler arasında yaşanan tartışma veya kavga bir şiddet olayıdır ancak akran zorbalığı olarak nitelendirilmemektedir (Geen ve Donnerstein, 1998; Olweus, 1993).

Akran zorbalığına ilişkin bilmemiz gerekenler kısaca şunlardır:

- Akran zorbalığı her okulda ve her kademedede görülebilir.
- Akran zorbalığı okulun her alanında gerçekleşmektedir (örn. sınıf, koridor, kantin, okul bahçesi, spor salonu, servis).
- Hiçbir öğrenci zorbalığı hak etmez.
- Akran zorbalığı çocukluğun doğal bir parçası değildir.
- Yalnızca erkek öğrenciler zorbalık yapmaz, kız öğrenciler de zorbaca davranışlar yapmaktadır.
- Zorbalık sadece farklılıkları veya özel gereksinimi olan öğrencilere uygulanmamaktadır; çoğu öğrenci zorbalığa maruz kalma açısından risk altındadır.

Akran zorbalığı yapılış şekli ya da amacına göre dört farklı şekilde görülebilir.

Fiziksel zorbalık: Vurmak, itmek, tükürmek, eşyalarına zarar vermek gibi davranışlarla doğrudan fiziksel güç uygulanmasını içermektedir.

Sözel zorbalık: İsim/lakap takmak, hakaret etmek, alay etmek, bağırarak, laf ile sataşmak gibi olumsuz sözel ifadelerin kullanılmasını içermektedir.

İlişkisel zorbalık: Oyuna almamak, arkadaş grubundan dışlamak, görmezden gelmek gibi kişinin sosyal ilişkilerine zarar vermeyi hedefleyen davranışları içermektedir.

Siber zorbalık: Rahatsız edici mesajlar atmak, fotoğraflarını izinsiz paylaşmak, sosyal medya hesabını ele geçirmek gibi elektronik iletişim araçlarıyla yapılan davranışları içermektedir.

Akran zorbalığı okuldaki tüm öğrencileri, öğretmenleri ve okul ortamını olumsuz yönde etkilemektedir. Akran zorbalığının öğrenciler üzerinde kısa ve uzun vadeli olmak üzere fiziksel, psikolojik, sosyal ve duygusal etkileri vardır. Akran zorbalığının sıkça görülen sonuçları şunlardır:

Zorbalığa maruz kalan çocuklarda

- Üzgün, çaresiz ve değersiz hissetme
- Düşük özgüven ve benlik saygısı
- Depresyon ve kaygı
- Arkadaşlık ilişkilerinde problemler
- Fiziksel belirtiler (baş ağrısı, karın ağrısı vb.)
- Okula gitmeye karşı isteksizlik
- Düşük akademik başarı
- Kendine zarar verme davranışları

Zorbalık yapan çocuklarda

- Okula uyumda güçlük
- Düşük akademik başarı
- Dışlanma, yalnız kalma, sevilmemeye
- Sosyal ilişkilerde problemler

- Erken yaşlarda sigara, alkol ve madde kullanma riski
- Saldırgan ve suça yönelik davranış gösterme

Akran zorbalığına uğrayan ya da uğramasa da tanık olan çocukların aileleri neler yapabilir?

- Zorbalık hakkında çocuğunuzla konuşun.
- Bu durumun normal olmadığını ve kabul edilemeyeceğini belirtin.
- Ona yardımcı olun ve asla fiziksel ceza vermeyin.
- Çocuğunuzun sosyal ve duygusal becerilerini (paylaşma, yardım etme, duygularını ifade edilmesi) geliştirmesi konusunda destekleyin
- Mutlaka bizimle iletişime geçin.
- Çocuğunuzun, zorbalık yapan arkadaşını desteklememesi, zorbalığa maruz kalan arkadaşına yardımcı olması ve durumu güvendiği bir yetişkine anlatıp yardım istemesi konusunda cesaretlendirin.

Akran zorbalığına uğrayan çocuklarda görülebilecek davranış değişiklikleri ve belirtiler:

- Vücutunda morluk, çizik, yara gibi belirtiler
- Okuldan kıyafetleri yırtılmış, dağılmış, kirli olarak dönmesi
- Normalde okulu sevmesine rağmen okula gitmek istememesi
- İçer kapanma, ağlama
- Her an kötü bir şey olacaktı gibi endişeli ve tedirgin davranma
- Arkadaşlarıyla birlikte olmak istememe, kendini uzaklaştırma
- Fiziksel belirtiler (baş ağrısı, karın ağrısı vb.)

Unutmayalım ki zorbalığa uğrayan çocukların sağlıklı bir eğitim alması, sağlıklı bir birey olması mümkün değildir.

9. ÖZEL ÇOCUKLAR

Birinci sınıfa başlayacak çocuğumuz eğer özel gereksinimleri olan bir çocuksa o zaman bu durumu mutlaka okul başlamadan önce öğretmenimizle ya da okul idaresiyle paylaşmalıyız. Zira özel çocuklarımız için bizler "Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı" adını verdiğimiz özel programlar hazırlarız. Ancak bu planın hazırlanması için çocuğumuzun özel durumunun rapor ile resmileştirilmiş olması gerekir. Eğer çocuğumuzun durumu rapor ile resmileşmemişse biz yine de özel programımızı uyguluyoruz ancak bu durum resmi olmaz. Yani çocuğumuz resmiyette diğer çocuklarla aynı eğitimi almış gibi görünür. Bu nedenle çocuğumuzun özel gereksinimi olduğunu düşünüyorsanız mutlaka okulu bilgilendirmeli ve rehberlik servisi aracılığıyla durumunu resmileştirmelisiniz. Bilinenin aksine bu raporlar sicile ya da başka bir yere işlenmez veya çocuğumuz herhangi bir işe gireceği zaman karşısına çıkmaz. Bu raporlar eğitsel değerlendirme raporlarıdır. Bu nedenle çocuğumuzun eğitim hayatı dışındaki hiçbir alanda karşısına çıkmaz.

Çocuğumuzun özel durumu fiziksel ise bu durumda okul içerisinde bu durumuna uygun tedbirler alınır. Okulumuz zaten donanım olarak özel çocuklarımızın hayatını kolaylaştırıcı

tedbirleri almış durumdadır. Çocuğumuzun özel durumuna göre biz öğretmenler de sınıf içinde gerekli tedbirleri alırız. Diğer çocuklarımızın da duyarlı olmaları için hem çocuklarla hem de aileleriyle gerekli iletişimi sağlarız.

Çocuğumuzun özel durumu herhangi bir hastalık nedeni ile oluştuysa (ameliyat, doğuştan gelen organ farklılıkları, geçirilen hastalıklar nedeniyle oluşan durumlar, epilepsi (sara), şeker hastalığı vb.) o zaman durum biraz daha karmaşıklaşır. Örneğin çocuğumuzun Allah korusun bir kalp rahatsızlığı varsa ve bizi bilgilendirmemişseniz yapacağımız yorucu etkinlikler sonucu çocuğumuzda sıkıntılar oluşabilir. Bu nedenle bu tip durumları mutlaka bizimle paylaşmalısınız. Zaten sene başında sizlere vereceğimiz öğrenci bilgi formunda da bu bilgileri talep ediyoruz.

Çocuklarımızın fiziksel olmayan özel durumlarını fark etmemiş olabilirsiniz. Bu nedenle bizler gördüğümüz farklılıkları ya da durumları sizlerle paylaştığımızda hemen koruma psikolojisi ile inkâr yoluna gitmemeniz, çocuğumuzun sağlığı ve eğitim başarısı için çok önemlidir. Öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, duygusal durum bozuklukları gibi ilk başta anlayamayacak durumlar bizim gözlemlerimizle fark edilebilir. Bu durumda biz öncelikle rehberlik servisimizi bilgilendirir ve çocuğumuzun durumuyla ilgili görüş isteriz. Eğer rehberlik servisi de bizimle aynı fikirde ise o zaman sizleri bilgilendirir ve çocuğumuzun değerlendirilmesi için Rehberlik Araştırma Merkezi ile ya da bir alan uzmanı ile görüşmenizi isteriz. Sizlere düşen bu durumu netleştirmek adına bizimle iş birliği yapmanızdır. Aksi halde üzerini örterek çocuğumuza zarar verirsiniz.

Çocuklarımızda görülen özel durumların tamamı olumsuz durumlar değildir. Bazı çocuklarımızda "Normal Üstü Beceri", "Üstün Zekalılık", "Dahilik" ya da farklı alanlarda (resim, görsel sanatlar, müzik, fiziksel etkinlikler vb.) özel yetenekler görülebilir. Bu durumlar da bizim için önemlidir. Ülkemizde özel yetenekli çocuklarımızın eğitimine katkı sağlamak için Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) bulunmaktadır. Çocuklarımız özel yeteneklerine göre tarama sınavlarına girerek BİLSEM'e kayıt hakkı kazanırlar. Süreç ile ilgili bizler sizi bilgilendiririz. Ancak burada çok önemli bir konu var:

"Her çocuk özeldir ama her çocuk özel yetenekli değildir."

Bu nedenle BİLSEM sürecine çok fazla anlam yükleyip bunu çocuk için ve sizin için bir yarış haline getirmemelisiniz.

10. AFET SONRASI DÖNEM İÇİN ÖNERİLER

Yaklaşık 7 ay önce yaşadığımız büyük afet sonrası çocuklarımız hem fiziksel hem zihinsel hem de ruhsal olarak oldukça zor dönemlerden geçtiler. Bu yıl birinci sınıfa başlayacak olan çocuklarımız pandemi dönemini nispeten daha az farkında olarak geçirdiler ancak deprem dönemi durum çok daha farklı sonuçlara neden olmuştur. Zira gördükleri, yaşadıkları ya da çevrelerinin yaşadığı durumları anlamlandırma konusunda oldukça zorlanacakları bir yaşlardır. Afet ile ilgili çocuklarımızda karşılaşılabileceğimiz durumları üç başlığa ayırmamız uygun olur.

Kayıp Yaşayan Çocuklar

Çocuğumuz çekirdek ailesinden ya da yakın çevresinden birini ya da birilerini kaybettiye bu durumu kabullenmesi, özümsemesi ve normale dönmesi uzun zaman alabilir. Öncelikle görülecek davranış inkâr davranışdır. Kaybedilen kişinin bir yolculuğa çıktığına inanma benzeri davranışlar görülebilir. İnkâr davranışı gösteren çocuklarımızın mutlaka bu durumu kabullenmesi için uzman desteği alınması gerekir. Kayıplar ile ilgili konuşmaktan, onları anmaktan ya da hatırlatıcı durumları ortaya koymaktan çocuğu uzak tutmak, onun bu duruma alışmasını geciktirmekten başka bir işe yaramaz. Çünkü aslında çocuk kaybının farkındadır ama bunu kabullenemediği için inkâr davranışı göstermektedir.

Yaralanan ya da Enkaz Altında Kalan Çocuklar

Çocuğumuz depremden sonra yaralandıysa ya da enkaz altında kaldıysa bu durumda oluşacak travmanın çözülebilmesi özel uzmanlık gerektirir. Zira çocuğumuzun enkaz altında geçirdiği zamanda geliştirdiği duygu durumu, korku düzeyi ve kurtulduktan sonraki durumu detaylı şekilde değerlendirilmelidir. Bu durumdaki çocuklarımızla ilgili bizi mutlaka bilgilendirmelisiniz.

Evini Kaybeden Çocuklar

Depremde eğer evimiz yıkıldıysa ya da ağır/orta hasar aldıysa ve şu anda evimizde kalamıyorsak bu durum, çocuk üzerinde çok farklı etkiler oluşturabilir. Kaldığınız ortam yine bir evse ve düzenli bir yaşam sürüyorsanız bu durumu çocuğun kabullenmesi daha kolaydır. Zira sadece taşınmış gibi davranabilir. Ancak çadır ya da konteyner gibi geçici barınma alanlarında veya bir yakınınızın evinde misafir gibi kalıyorsanız o zaman çocuğumuzun bu durumu algılama ve kabullenme şekli farklı olacaktır. Öncelikle çocuğumuzun yaşadığı yer ile ilgili duygularını ve bakış açısını belirlememiz ve sonuca göre bir yol haritası oluşturmamız gerekir. Bu durumda da gerekirse bir uzman desteği alınabilir.

Afetten etkilenmeyen çocuk ya da yetişkin olduğunu düşünmüyorum. Hepimiz fiziksel, ruhsal ya da zihinsel olarak afetin etkilerini yaşadık ve yaşamaya devam ediyoruz. Bu nedenle hayatımızın akışını deprem öncesi dönem ile aynı olacak şekilde sürdürmemiz mümkün değil. Çevremiz, yakınlarımız, kayıplarımız ve depremden sonra şehirden ayrılan tanıdıklarımız göz önüne alındığında artık şehrimiz için "normal" kavramının ne olacağı belirsizdir. Bizlere düşen bu süreci çocuklarımızın en az hissedeceği şekilde yönetmektir. El ele vererek bunu rahatlıkla başaracağımıza eminim.

SON SÖZ

Kıymetli velim;

Bu kitapçığı hazırlarken ki temel amacım birlikte çıkacağımız ilkokul yolculuğunda nelerle karşılaşacağımızı, hangi durumları yaşayabileceğimizi ve eğitim felsefemizin ne olacağını özetlemektir. Düşünülenin ve alışlagelmişin aksine birinci sınıf ilkokulun en kolay ve en eğlenceli sınıfıdır. Çünkü çocuklarımız bize boş birer defter misali gelirler ve bizim yazı tipimize göre doldurulurlar. Dizgiyi de biz yaparız çizimleri de. O nedenle birinci sınıf sizi asla korkutmasın. Aksine sizin çok rahat edeceğinizi düşünüyorum. Kendi eğitim anlayışımla ilgili kısa bilgiler vererek muhabbeti sonlandırmak istiyorum.

- Ödev konusunda çocuğu yorucu, nefret ettirici ya da çok zorlayıcı olmam. Birinci sınıf öğrencisi için en fazla günde iki yaprak ödev veririm. Bu ödevlerden birisinde de mutlaka eğitici/eğlendirici bir etkinlik olur. Ödev yapmayan çocuğuma ödevi için asla kızmam, cezalandırmam. Bunun yerine yapıcı tavırla ödevi yapmasını sağlamaya çalışırım.
- Yardımcı kaynak kitap ya da okuma yazma seti alma konusunu tamamen size bırakırım. Yıl boyunca kullanacağım etkinlikleri ve ödevleri kendim hazırlarım ve çıktısını alarak çocuklarıma veririm.
- Dersleri genelde oyunlaştırarak işlerim. Çocuklarıma oyun çağı çocuğu olduğunu asla unutmam ve mümkün olan her konuyu bir oyunla bağdaştırarak işlerim.
- Benim için önemli olan çocuğun ne kadar çok kitap okuduğu ne kadar çok soru çözdüğü ya da ne kadar çok kaynak bitirdiği değildir. Benim için önemli olan, çocuğun yaptığı her şeyden zevk alarak ve amacına uygun şekilde yapmasıdır.
- Önceliğim çocuğun okulu sevmesi ve okulda mutlu zaman geçirmesidir. Bunu sağladığımda çocuğumuz okulu özleyecek, tatil günlerinde bile okulla ilgili konuşup hayaller kuracaktır. Bu nedenle özellikle ilk bir ay çocuklarımla sınıf dışında yapılabilecek etkinlikleri sıkça yaparım. Bu illaki okul bahçesi olmak zorunda değil. Yeri gelir konferans salonunda ya da sığınakta ders işleyebiliriz. Kaldı ki okul sığınağımız şu an bir spor salonu gibi.
- Derslerimde teknolojiyi oldukça yoğun kullanırım. Bilhassa ilk okuma yazma aşamasında çocuklarıma yapacağı etkinliklerin yarısına yakını interaktif olur. Bunun yanında yazı konusunda da baskıcı olmadan özendirici şekilde yöntemler uygularım.
- Birinci sınıfta haftada beş ders beden eğitimi ve oyun, haftada dört ders serbest etkinlikler dersimiz var. Beden eğitimi ve oyun dersinde mümkün olduğunca anlamlı ve beceriye yönelik etkinlikler yaparız. Bunun yanında geleneksel çocuk oyunlarını da bolca oynarız. Serbest etkinlikler dersinde ise daha çok zihinsel efor gerektiren etkinliklere yer veririz. Anagram, resfebe, sayı bulmacaları, satranç, kelime oyunları gibi etkinliklerle çocuklarıma zihinsel gelişimlerinin temelini atmaya çalışırım.
- Görsel sanatlar ve müzik dersleri tamamen yetenek dersleridir. Bu nedenle çocuklarıma herhangi bir konuda baskı yapmam. Kazanımlarımızın gerektirdiği etkinlikleri birlikte yaparız. Ancak bir türküsever olarak çocuklarıma mutlaka yıl boyu en az dört türkü ezberletirim.

- Her yeni sınıfa başlayacağım zaman ilk veli toplantımda velilerime söylediğim bir cümle vardır: "Çocuklarınız kısa süre içinde çocuklarım olacak. O nedenle paylaşmaya hazır değilseniz yanlış yerdesiniz." Bunun anlamını inşallah zamanla göreceksiniz.
- Eğer beklentiniz akademik olarak zorlayıcı, bilgi konusunda baskıcı, çocuğun kafasını kaldırmadan ders çalışmasını isteyen, robot disiplinde çocuklar yetiştiren bir öğretmene yine yanlış yerdesiniz. Benim amacım mutlu, sağlıklı, saygılı ve ahlaklı çocuklar yetiştirmektir. Akademik başarı tamamen çocuğun kapasitesine bağlıdır. Ben o kapasiteyi sonuna kadar zorlarım ama çocuğa işkence etmeden..

Daha önce iletişime açık olduğumu belirtmişim, benimle iletişim kurabileceğiniz kanalları da yazarak bitireyim.

Telefon: 0533 – 616 29 26

e-posta: iletisim@cihangiruygun.com

site: www.cihangiruygun.com

İnşallah elbirliğiyle mutlu, sağlıklı, huzurlu ve başarılı bir öğretim yılını birlikte geçiririz. Şimdiden göstereceğiniz sabır, vereceğiniz destek ve emekleriniz için teşekkür ederim.

BEN KİMİM?

1979 Gaziantep doğumluyum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Gaziantep'te tamamladım. 2001 yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen – Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümünü bitirdim. Lisans eğitimim boyunca "İlköğretim sınıf Öğretmenliği Formasyonu" eğitimini de eş zamanlı olarak aldım. 2004 yılında yüksek lisans, 2014 yılında da doktora eğitimimi tamamladım. Çeşitli uluslararası ve ulusal dergilerde yayınlanmış 5 bilimsel makalem ve uluslararası kongrelerde sunulmuş 2 çalışmam bulunmaktadır.

Öğretmenliğe 2002 yılında Şırnak ili Balveren İlkokulunda sınıf öğretmeni olarak başladım. 2004 yılında Kahramanmaraş'a tayin oldum. Sırasıyla Büyüksır Dağobası, Fatih Bağrıaçık, Fatih Sultan Mehmet, Önsen Yeşilyurt ve Hacıağalar İlkokullarında görev yaptım. Halen Akedaş İlkokulunda görev yapmaktayım.

2011 yılında geliştirdiğimiz proje ile Hacıağalar köyünün "Türkiye'nin En Temiz İkinci Köyü" seçilmesini sağladık. Yine 2011 yılında Sebit A.Ş ve MEB iş birliğiyle düzenlenen "Öğretmenler Üretiyor" yarışmasında Türkçe alanında derece yaparak Ankara'da bir haftalık Mesleki Gelişim Programına davet edildim. 2018 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 24 Kasım Öğretmenler Günü etkinlikleri için Kahramanmaraş ilini temsilen Ankara'ya davet edildim. 2020 yılında e-twinning kapsamında yürüttüğüm "Çocuk Oyunları" projesi ile Ulusal Kalite Belgesi almaya hak kazandım. Yetmişin üzerinde hizmet içi eğitim faaliyetine katıldım. Ayrıca İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü'nün proje biriminde gönüllü olarak çalıştım. 2021 yılında düzenlediğimiz "Minik Kahramanlar Yarışıyor" isimli proje ile ilçe genelindeki 2.sınıf çocuklarımıza yönelik çevrim içi bilgi yarışması düzenledik. Bu çalışma ile önce Başarı Belgesi, ardından da Üstün Başarı Belgesi almaya hak kazandım.

Öğretmenliği bir meslek ya da para kazanma kapısı olarak görmüyorum. Öğretmenlik benim için bir tutku, bir yaşam biçimi, her şeyden öte kendimi gerçekleştirdiğim ve geliştirdiğim bir hayat okuludur. Öğretmenin yanında öğrenmeyi de seviyorum. Her çocuğumu ayrı bir kitap olarak görüyorum ve onlara öğretirken onlardan da öğreniyorum. Yaptığımız işin maddi bir karşılığı olamayacağına inanıyorum. Bu nedenle işimi cüzdanimla değil vicdanımla yapıyorum. Tek amacım ülkeye, devlete ve milletime faydalı; kendinin farkında, ahlaklı, saygılı ve üretken bireyler yetiştirmek.

Saygı ve hürmetle...

